

It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju

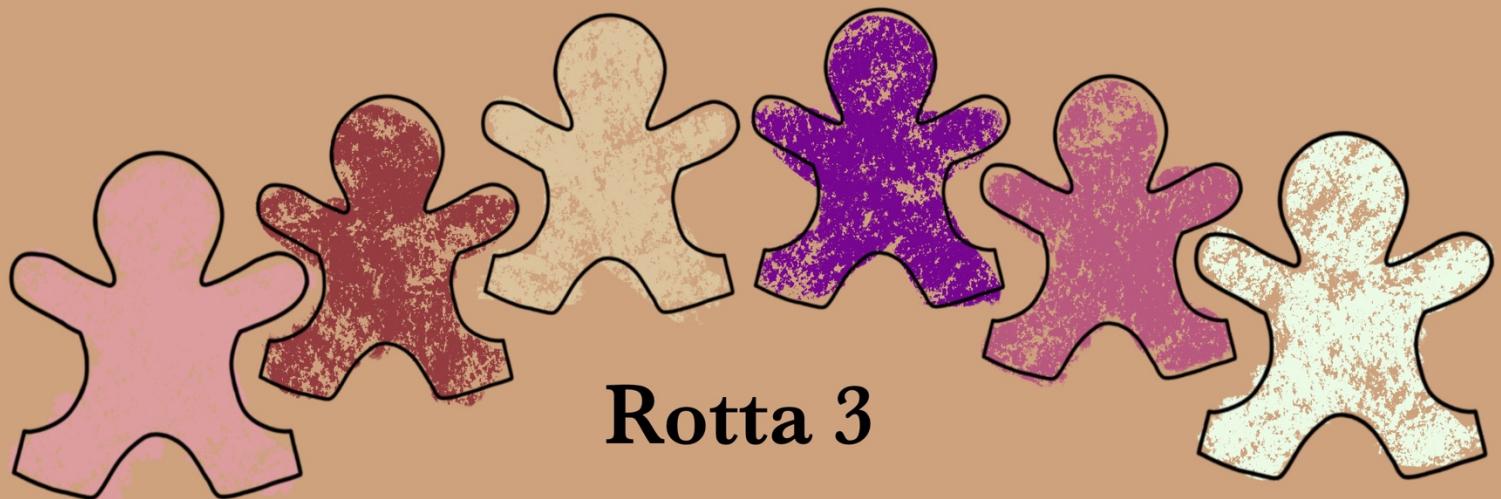
Noti u Tahrigiet

Minn Shana Tabone

It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju

Noti u Tahrigiet

Minn Shana Tabone

Progett ipprezentat lill-Fakultà tal-Edukazzjoni

fl-Università ta' Malta

għall-Grad ta' Masters in Teaching and Learning fil-Malti

Ġunju 2023

minn Shana Tabone

Illustrazzjoni tal-faċċata tal-ktieb:

Lynn Cassar

FTIT INFORMAZZJONI FUQ IL-KTIEB...

It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju: Noti u Taħriġiet huwa ktejjeb tat-taħriġ prattiku u semplici mmirat għall-istudenti fil-livell sekondarju li jinsabu fit-tielet rottu. Fih insibu noti u taħriġiet ta' għamlu differenti maħdumin b'tali mod li jkopru l-kisbiet mit-tagħlim tal-grammatika kif inhu meħtieġ fis-sillabu tal-Malti ĊES 22 (2025) u fil-Programm tal-Metalingwa ĊES 22 (2025). L-eżercizzji huma gradati b'tali mod li mill-eżercizzji l-ħfief jimxu għal eżercizzji aktar impenjattivi. B'kollox jitrattha erba' punti grammatikali differenti fosthom: id-diminuttiv, l-akkrexxittiv, in-nom mimmat u n-nom astratt.

F'kull kapitlu tista' ssib notamenti kif ukoll eżercizzji relatati man-nota li l-istudenti huma mħeġġin jaħdmu. Barra minn hekk, kull kapitlu sejkollu numru ta' taħriġiet interattivi abbinati ma' tema partikolari, kif ukoll taħriġiet digitali. Dan il-ktieb għandu jkun ta' għajjnuna fit-taħriġ grammatikali li huwa komponent kruċjali f'kull lingwa.

Fost it-taħriġiet li se ssib f'dan il-ktejjeb hemm:

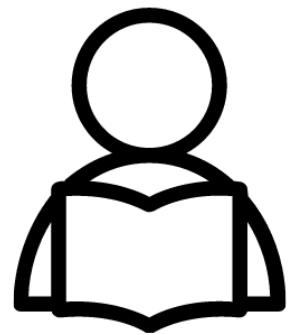
- Agħmel čirku madwar
- Imla l-vojt
- Fittex u mmarka
- Aqta' linja taħt
- Fittiexa
- Tisliba
- Qabbel il-kelma mal-istampa
- Kompli t-tabella
- Logħob interattiv fuq punti grammatikali differenti

Sakemm dan il-ktejjeb ma jiġix ippublikat it-tweġibiet jistgħu jinkitbu fuq il-karti tal-fajl. L-eżercizzji digitali jistgħu jiġu aċċessati u jinħaddmu permezz ta' apparat teknoloġiku bħall-mowbajl, tablet, laptop jew kompjuter. Hemm taħriġiet li jistgħu jinħaddmu b'mod individwali, f'pari jew fi grupp. Fuq wara tal-ktejjeb għandek issib it-tweġibiet sabiex wara li tkun lestejt xogħlokk tiċċekjah. Il-ġenituri huma mħeġġa jużaw din l-għoddha bħala mezz ta' reviżjoni ma' uliedhom. Dan il-ktejjeb huwa mimli b'attivitajiet maħluqin skont l-abilitajiet differenti tal-istudenti. Il-ktejjeb iħaddem il-multimodalità, għalhekk l-istudenti mhux se jiddejqu jaħdmu l-eżercizzji għaliex jolqtu l-preferenzi ta' tagħlim ta' kull student.

Werrej

1a	In-Nom Diminuttiv.....	7
1b	In-Nom Akkrexxttiv.....	11
2	In-Nom Mimmat.....	18
3	In-Nom Astratt.....	29
4	It-Twegibiet.....	38

KAPITLU 1

In-Nom Diminuttiv u n-Nom Akkrexxttiv

"Skaluni għat-Tagħlim tal-Malti fis-Sekondarja" ta' Camilleri Grima (2001)

Skaluna: 5.3.3) Janalizzaw il-forom tan-nom.

"Il-Programm tal-Metalingwa: Id-9, I-10, u I-11-il sena (Malti ĊES 2021-2024)"

Kisba: Naf kif innissel nomi diminuttivi jew akkrexxttivi minn oħrajin ġejjin kemm mis-Semitiċi kif ukoll mir-Rumanz.

1a Id-Diminutiv

Jitnissel min-nom jew mill-aggettiv u juri **cokon**, **ħlewwa** jew **rispett**.

1 Identifika l-kliem li hu nom diminutiv li juri cokon f'kull sett u wara ikteb sentenza bih fl-ispazzju pprovdut.

a) gallettina, ħalib, Roža

b) televixin, kelb, satla

c) għasfur, kmajra, ġurdien

d) ktejjeb, tieqa, kuċċarun

e) Toninu, Ĝuža, Ĝużeppi

2 Aqta' linja taħt in-nom komuni fis-sentenzi li ġejjin u wara oħrog in-nom diminutiv li juri rispett minnu.

a) Ix-xiħ kien sejjer is-Suq tal-Belt biex jiekol xi ħaġa tajba meta nduna li kien leħaq għalaq.

In-nom komuni = _____ In-nom diminutiv = _____

b) Ix-xiħha ġiet misruqa fir-residenza tagħha ġewwa Hal Luqa s-Sibt li għaddha.

In-nom komuni = _____ In-nom diminutiv = _____

Spjega x'relazzjoni hemm bejn in-nom komuni u n-nom diminutiv.

ii

3 Imla l-vojt bin-nomi diminutivi li juru sens ta' ħlewwa.

a) Meta kont għadni _____ kont immur Paceville kull nhar ta' Sibt.

b) Dik it-_____ hija l-akbar ħabiba tiegħi.

c) Kemm hu _____ dak il-ġeru.

Ta' Karmelina Kċejna Maltija

Bar u Ristorant

4

Imla l-vojt bin-nomi diminuttivi bl-ġħajjnuna tal-istampi. Kif tlesti, oħloq menù mill-ġdid b'sitt nomi diminuttivi fih u ppreżentah lill-klassi.

a)

_____ tal-Malti biż-żejt

★★★★★ €5.00

b)

_____ bil-ġobon, bajd,
zalzett u _____ čips

★★★★★ €5.00

c)

_____ tal-fenek

★★★★★ €12.00

d)

_____ biċ-ċikkulata,
ġelat u te

★★★★★ €3.00

e)

_____ tal-lewż u te

★★★★★ €3.00

f)

_____ u kokkodina
biċ-ċikkulata maħlula

★★★★★ €4.00

Menù

27578163

www.takarmelina.com

Ta' Karmelina Kċejna Malta

Ta' Karmelina Kċejna Maltija

5 Aqra s-silta ta' taħt u mmarka l-ismijiet ta' djar Maltin li huma diminutivi minnha. Wara aghżel ħamsa minnhom u iktibhom taħt id-djar sabiex tagħtihom isem.

a) _____

d) _____

b) _____

e) _____

c) _____

Ismijiet ta' Djar Tipiči Maltin

F'numru ta' lokalitajiet madwar il-gżejjer ta' Malta ssib għadd ta' djar tipiči Maltin. Hafna minn dawn id-djar huma msemmija għas-sidien tagħihom bħal ngħidu aħna, 'Gużeppina', 'Marija', 'Charlina', 'Ganni', u 'Celestina'. Issib djar oħra li jingħatulhom ismijiet bħal, 'Warda', 'Madonnina', 'Musbieħ', 'Kampanella', 'Bejta', 'Gawra', 'Dwejra', 'Perla', 'Sardinella' u ġafna iktar. Dawn id-djar iseħħu l-gżejjer Maltin u jagħtuhom il-kulur. Għalhekk, għandna nibżgħu għalihom u fejn hemm bżonn nirristawrawhom.

EŽERČIZZJU DIGITALI

Eżerċizzju 1: Aħdem dan l-eżerċizzju billi tidħol fuq il-ħolqa jew tuża l-QR code.

In-Nom Diminuttiv

Is-sit:

learningapps.org

It-tip ta' taħriġ:

Qari ta' silta u mili bit-tweġibiet t-tajbin

Il-ħolqa:

<https://learningapps.org/watch?v=pbt6sguh223>

Il-QR Code:

1b L-Akkrexxittiv

Jitnissel min-nom ieħor biż-żieda ta' **-un** u jantuża biex ifisser **kobor**, pereżempju, **kartun**. Hemm kažijiet fejn in-nom akkrexxittiv jantuża wkoll fl-agġettiv. Dan xorta waħda jifforma biż-żieda ta' **-un**, pereżmpju, xarba **xarbun**. Ježistu wkoll xi prefissi li juru **sens ta' kobor** jew **grad ogħla** bħalma huma: **bu-**, **arċi-**, **sopra-**, **mega-** u **megal-**.

1

Identifika u pingi l-akkrexxittivi li qed juru sens ta' kobor u wara ikteb sentenza bihom fl-ispazzju pprovdut. Attent/a hemm xi nomi li mhumiex akkrexxittivi!

giraffa

trumbun

blandun

ġibjun

bankun

maskarun

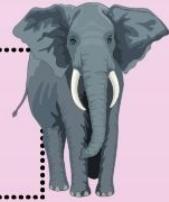
kurdun

furkettun

iljunkant

ii

Niżżejj tliet eżempji oħra ta' dan it-tip ta' akkrexxittiv:

- _____
- _____
- _____

iii

Is-Sentenzi:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____

2 Imla l-vojt bil-prefiss li huwa nieqes sabiex tifforma nom akkrexxittiv li jagħmel użu mill-prefiss.

- a) L-_____ priet tal-paroċċa ta' Hal-Qormi tgħidix kemm hu dħuli u ta' għajjnuna!
- b) Kanye qala' ċamata hekk kif għajjar lil sieħbu _____ mnieħer.
- c) It-tempji _____ litiċi ta' Malta huma teżori pristoriċi.
- d) Il-____ ras huwa dak li jkollu rasu kbira.
- e) L-_____ djoċesi ta' Malta ħolqu sit mimli b'informazzjoni utli.
- f) Il-____ zaqq huwa dak li jkollu żaqqu kbira.
- g) Għadu kemm tnieħda ktieb b'tagħrif dwar San ġorġ _____ martri.

3 Kompli s-sentenzi li ġejjin billi żžid aġġettiv akkrexxittiv magħhom.

- a) Ilbieraħ morna sal-Imgarr ma' xi familjari u ħbieb u kilt ikla _____.
- b) Iż-żagħżugħ qala' xebgħha _____ u penitenza għal ġimgħa.
- c) F'Jum l-Omm nixtieq insiefer l'ommi safra _____.
- d) Ilbieraħ ħriġt ma' ħabibti u xrobna xarba _____.
- e) Wara li nduna li tilef iċ-ċwievet tal-karozza beka bikja _____.

Qed tara xi ħaġa komuni bejn it-tweġibiet? _____

Agħti tliet eżempji oħra ta' nomi akkrexxittivi ta' dan it-tip u ikteb sentenza bihom:

---

4 Identifika l-kliem, oħroġ l-aġġettivi akkrexxittivi li jintużaw mingħajr in-nom li jkunu mnißla minnu, u wara ikteb sentenza b'waħda minnhom fiha.

- a) S_c_e_s - _____ (fil-maskil) _____ (fil-femminil) _____ (fil-plural)
-
- b) S_n_u_ - _____ (fil-maskil) _____ (fil-femminil) _____ (fil-plural)
-

Fittiexa tal-Akkrexxitiv

5

Sib u mmarka t-tmien akkrexxittivi moħbijin fil-kaxxa u mbagħad ikteb storja tad-dahk bihom.

y	q	n	v	v	r	y	b	e	z	z	u	n	t
u	m	a	s	k	a	r	u	n	l	w	e	k	o
o	t	j	m	l	l	e	s	t	w	d	h	z	r
q	w	k	u	a	r	ċ	i	s	q	o	f	w	f
r	d	f	a	l	k	u	n	v	e	j	j	l	g
k	u	ċ	ċ	a	r	u	n	c	j	l	k	r	x
g	s	o	p	r	a	n	a	t	u	r	a	l	i
x	j	e	p	v	f	o	h	e	z	i	r	d	i
q	d	g	b	y	w	q	y	e	u	j	t	l	n
w	e	j	x	d	p	n	k	l	c	m	u	l	f
h	q	e	s	s	o	t	j	f	c	z	n	a	n

Storja tad-Dahk

QWIEL U IDJOMI

6 Kompli l-qwiel u l-idjomi bil-kliem li hemm fit-teżor b'mod li jagħmlu sens u wara oħrog l-akkrexxittiv minnhom u iktbu fiċ-ċirku pprovdut.

a)

L-Idjoma: Dan l-aħħar Liam sar _____.

It-Tifsira: Igib ruħu daqslikieku kien sinjur.

b)

Il-Qawl: Sewa ta' xemgħa _____.

It-Tifsira: Ipprova jindaħal bejniethom biex jagħmilhom paċi u minflok qalagħha fuq rasu hu.

c)

Il-Qawl: Lill-_____ u erħilu jmur.

It-Tifsira: Qis li ma jkollok qatt x'taqsam mal-ħażin jew ma' min jieħu gost ifittex l-inkwiet.

d) Qed tara xi ħaġa komuni bejn il-kliem fl-akkrexxittiv? Jekk iva, elabora.

---

e) Ikteb qawl jew idjoma b'akkrexxittiv fiħ/a.

EŽERČIZZJU DIGITALI

Ežerċizzju 2: Aħdem dan l-eżerċizzju billi tidħol fuq il-ħolqa jew tuża l-QR code.

In-Nom Akkrexxittiv

Is-sit:

wordwall.net

It-tip ta' taħriġ:

Kwiżż interattiv

Il-ħolqa:

<https://wordwall.net/resource/56517581>

Il-QR Code:

ĆEKKJATURA TA' DAK LI TGħALLIMT

Id-Diminuttiv

- X'inhu diminuttiv
- Il-funzjoni tad-diminuttiv
- Kif jissawwar id-diminuttiv
- It-tipi differenti ta' diminuttiv

L-Akkrexxittiv

- X'inhu akkrexxittiv
- Il-funzjoni tal-akkrexxittiv
- Kif jissawwar l-akkrexxittiv
- It-tipi differenti ta' diminuttiv

KAPITLU 2

In-Nom Mimmat

"Skaluni għat-Tagħlim tal-Malti fis-Sekondarja" ta' Camilleri Grima (2001)

Skaluna: 5.3.3) Janalizzaw il-forom tan-nom.

"Il-Programm tal-Metalingwa: Id-9, l-10, u l-11-il sena (Malti ĊES 2021-2024)"

Kisba: Naf kif jitnisslu nomi li juru post, żmien, għoddha u ġemgħa meta dawn isiru minn verbi Semitici bil-preformattiva 'm' (in-nom mimmat) kif ukoll oħrajn minn kliem barrani, speċjalment mir-Rumanz.

2 IN-NOM MIMMAT

In-nom mimmat huwa nom **Semitiku** li jissawwar biż-żieda tal-konsonanti '**m**' quddiem xi verb jew nom bħal '**mixtla**'. Dawn juru **post**, **żmien**, **għodda** u **ġemgħa**.

1 Ikteb in-nom tal-post taħt kull ritratt u mmarka karatteristika f'kull kelma.

a)

b)

c)

d)

e)

f)

ii

X'għandhom komuni dawn in-nomi? X'jisseqħu?

2

Ipprova aqta' n-nom taż-żmien mill-istampi mogħtija, immarka karakteristika li għandu, ikteb minn liema verb tnissel u ikteb sentenza bih fiha fl-ispazzju pprovdut.

3

Kompli t-tabella billi tikteb l-użu tal-ġħodda permezz tal-verb fl-ewwel kolonna u n-nom tal-ġħodda fit-tielet kolonna.

L-Użu tal-ġħodda	L-Ġħodda	In-Nom tal-Ġħodda
a)		
b)		
c)		
d)		
e)		
f)		
g)		

4

Ikteb in-nom tal-ġemgħa li qed jidher fl-istampi u agħti tagħrif dwar it-tnissil tiegħu fil-kaxxi t'hawn taħt.

a)

b)

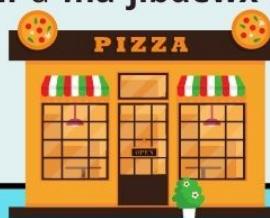
ċ)

Mhux kull nom li jibda bl-'m' huwa nom mimmat. Nomi bħal **'mantell'** u **'midalja'** **mhumiex Semitiċi** u **mhumiex ġejjin minn l-ebda kelma oħra**. Għalhekk, mhumiex Nomi Mimmati.

In-nom mimmat kien prodditiv fl-imghoddha imma llum **m'għadniex noħolqu nomi mimmati**. Madankollu, tajjeb li dawk li għadna nużaw nibqgħu nużawhom biex ma jintifux.

N.B. Fil-Malti nsibu nomi oħra li juru **post** jew **għodda** u li mhumiex mimmati għaxx ġejjin minn **kliem barrani** u **ma jibdewx bil-konsonanti 'm'** bħal dawk Semitiċi.
eż: **pizzerija**, **friskatur**, **spanner**.

SRIEP U SLIELEM

5

Aqra l-istruzzjonijiet fil-paġna li jmiss sabiex tifhem kif tintlagħab il-logħba Srieħ u Slielem fuq in-nomi mimmati.

TMIEM

23

Il-kelma '**mahżen'** taħseb li hija nom mimmat? Iva/le

22

Grupp ta' siġar flimkien jissejħu...?

21

Għodda li taqdef biha.

Ġemgħa ta' annimali li jirghaw.

15

Nom tal-post li jinsab biswit Xbiex.

16

Aqħi eżempju ta' **nom tal-post li mhuwiex nom** mimmat.

17

Għodda li biha thokk il-ġobon.

18

Ikteb fuq l-etimologija tal-kelma 'kafetterija' u spjega għala mhixiex nom mimmat.

19

Taħseb li l-kelma '**moħba**' hija nom mimmat? Għala taħseb hekk?

14

In-nom mimmat li qed tara fl-istampa.

13

Għodda li biha wieħed jiknes. Ikteb sentenza biha.

12

Għodda li biha wieħed **jagħażaq**. Iktibha f'sentenza.

11

Nom tal-post li jissejjaħ ukoll 'pjazza'.

10

Il-post fejn wieħed **jonsob**.

5

Oġġett li torqod u tistrieh fuqu.

6

F'dan iż-żmien niċċelebraw it-twelid ta' Ģesù.

7

Ipprova aqta' n-nom tal-post:
M _____

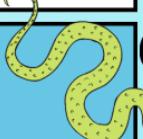
8

Hafna nies južaw din l-ħoddha biex irewħu biha fis-Sajf.

Għodda li permezz tagħha tintiżen.

4

Il-kelma '**magna'** taħseb li hija nom mimmat? Iva/le?
Għalfejn taħseb hekk?

3

Post fejn ikun hemm hafna żibel.

2

Il-bidwi južahha biex jaħrat l-ghlieqi. Għid x'tip ta' nom mimmat hi.

1

Ikteb sentenza bl-kelma '**maqdes'** u għid x'tip ta' nom mimmat hi.

BIDU

ISTRUZZJONIJIET GHAL-LOGHBA SRIEP U SLIELEM:

- 1) Din il-logħba tista' tintlagħab b'mod individwali jew f'pari.
- 2) Kull student jew par għandu jingħata dada.
- 3) Jekk se tintlagħab f'pari, min iġib in-numru 6 jibda jilgħab l-ewwel.
- 4) L-għalliema trid talloka ħin u l-istudenti jridu jżommu miegħu.
- 5) Min jasal fuq it-TMIEM l-ewwel irid iwieġeb ħames domandi differenti (jinsabu hawn taħt) u jekk iweġibhom b'mod korrett ikun ir-rebbieħ.
- 6) Jekk ma jweġibx il-ħames mistoqsijiet b'mod tajjeb irid jerġa' jmur fuq kaxxa numru 20 u l-logħba titkompla sakemm min jasal fuq it-TMIEM u jwieġeb il-ħames domandi b'mod korrett jirbaħ.

MISTOQSIJET FINALI GHAL-LOGHBA SRIEP U SLIELEM:

- 1) Il-kelma 'mistra' hija eżempju ta' nom mimmat u hija tip ta' għoddha.

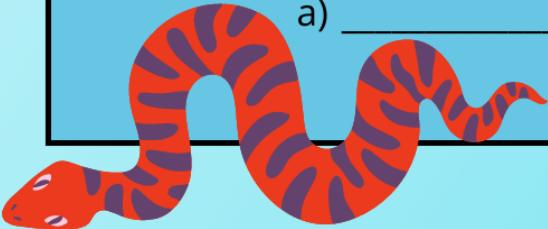
Veru jew Falz? Spjega... _____

- 2) Għalfejn taħseb li n-nomi li jsiru minn verbi Semitici jissejħu 'nomi mimmati'?

- 3) Kliem bħal 'ġelaterija', 'librerija', 'pastizzerija', 'stamperija' minkejja li jitqiesu bħala nomi tal-post mhumiex nomi mimmati. Elabora.
_____
_____

- 4) Agħti eżempju ieħor ta' nom tal-ġemgħa li ma jissemmiex fil-logħba. _____

- 5) Agħti żewġ eżempji ta' kliem li ma jitqiesx bħala nom mimmat iżda xorta waħda jibda bl-konsonanti 'm'.
a) _____   b) _____

MHUX BIĆ-ČAJT!

6 Aqra č-ċajt li ġej u wieġeb il-mistoqsija ta' kull čajta.

a)

Agħti n-nom tal-post għall-kelma 'pizza', għid jekk hijiex eżempju ta' nom mimmat jew le, u wara spjega it-tweġiba tiegħek fid-dettall.

Raġel mar jixtri **pizza**.

"Kif tridni naqsamhielek," staqsieh il-kok, f'sitt jew fi mien biċċiet?"

"F'sitta," qallu r-raġel. "Timen biċċiet wisq għalija."

(Sors: Farrugia. 2022)

Tweġiba: _____
_____
_____
_____

b)

Agħti kelma oħra li toqgħod flok il-kelma 'ċavetta', ikteb x'tip ta' nom mimmat hi u ikteb sentenza biha.

Missier nervuż wara li ta xebgħa lit-tifel qallu: "Itlaq lejn kamartek u nqafel hemm u ġibli č-ċavetta lura."

(Sors: GHIO: 9)

Tweġiba: _____
_____
_____
_____
_____

c)

Ikteb nom mimmat għall-kelma 'pjazza', għid ta' liema tip hi u l-etimologija tagħha u wara daħħalha f'sentenza.

Guži lil Toni: Skużani domt għax kien hemm wieħed il-pjazza waqgħatlu ħamsin Ewro.

Toni: Kont qed tgħinu jfittixha Guž?

Guži: Le, kont tfajt saqajja fuqha.

(Sors: Facebook)

Tweġiba: _____
_____
_____
_____

d)

Sib u ixgħel in-nom mimmat, ikteb x'tip hu u agħti eżempju ta' lokalità oħra li wkoll hija nom mimmat.

Ġanni kien l-Imsida u Itaq'a ma' ħabib tiegħu li kien ilu ma jara.

"Kif int ħabib, għaddek għarros lil Ċetta?" staqsieh Ġanni.

L-ieħor wieġbu, "Le, m'għadniex għarrajjes..."

Ġanni wieġbu: "Sewwa għamilt tlaqtha ma kinitx tgħodd għalik."

Sieħbu qatgħalu kliemu u qallu: "...issa miżżeewġin!" (Sors: Facebook)

Tweġiba: _____
_____
_____

e)

Oħroġ in-nom tal-post min-nom 'ġelat'. Wara ikteb huwiex nom mimmat jew le u agħti raġuni għar-risposta tiegħek.

Għaliex l-ewwel kilt il-ġelat imbagħad il-minestra?

Għaliex illum qiegħed inħoss l-listonku jaħdem bil-maqlub!

(Sors: Farrugia, 2022)

Tweġiba: _____
_____
_____
_____

f)

Immarka n-nom mimmat u ikteb x'tip hu, imbagħad agħti eżempju ieħor ta' nom mimmat tal-istess tip.

It-tifel kien qed jara film tal-Indjani. Dawn kienu qed jinżebgħu għall-gwerra u t-tifel staqsa lil missieru: "Pa, dawk x'qed jaġħmlu?"

"Dawk qed jippreparaw għall-gwerra," wieġbu.

L-ġħada filgħodu, it-tifel mar jiġri jgħid lil missieru: "Pa, jaqblilna nistaħbew għax il-mamà qiegħda quddiem il-mera tlesti għall-gwerra!"

(Adattament ta' ċajta meħuda minn Farrugia, 2022)

Tweġiba: _____

g)

Issa jmiss lilek! Ikteb ċajta b'nom mimmat tal-ġhażla tiegħek u wara niżżej ta' liema tip hu.

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Rokna tac-ċajt

EŽERČIZZJU DIGITALI

Ežerċizzju 1: Aħdem dan l-eżerċizzju billi tidħol fuq il-ħolqa jew tuża l-QR code.

In-Nom Mimmat

Is-sit:

learningapps.org

It-tip ta' taħrig:

Logħba interattiva ta' tqassim tan-nomi mimmati f'gruppi

Il-ħolqa:

<https://learningapps.org/watch?v=pn2j5kvbt23>

Il-QR Code:

EŽERČIZZJU DIGITALI

Eżerċizzju 2: Aħdem dan l-eżerċizzju billi tidħol fuq il-ħolqa jew tuża l-QR code.

In-Nom Mimmat

Is-sit:

[educaplay.com](https://www.educaplay.com)

It-tip ta' taħrig:

Filmat u kwiżż

Il-ħolqa:

https://www.educaplay.com/learning-resources/14907367-in_nom_mimmat_rotta_3.html

Il-QR Code:

ĊEKKJATURA TA' DAK LI TGħALLIMT

In-Nom Mimmat

- X'inhu n-nom mimmat
- Il-funzjoni tan-nom mimmat
- Kif jissawwar in-nom mimmat
- It-tipi differenti ta' nomi mimmati

KAPITLU 3

In-Nom Astratt

"Skaluni għat-Tagħlim tal-Malti fis-Sekondarja" ta' Camilleri Grima (2001)

5.3.3) Janalizzaw il-forom tan-nom.

"Il-Programm tal-Metalingwa: Id-9, l-10, u l-11-il sena (Malti ĊES 2021-2024)"

Kisba: Naf kif jitnisslu nomi astratti minn nomi, verbi jew aġġettivi li ġejjin kemm mis-Semitiċi kif ukoll minn lingwi barranin.

3 IN-NOM ASTRATT

In-nom astratt huwa dak in-nom li jirreferi għal affarijiet li ma tistax tarahom, tmisshom, tħosshom jew ittegħmhom.

In-nomi astratti jitnisslu minn:

- nomi** lijfissru stat eż: **tfulija** (minn tifel),
- aggettivi** lijfissru kwalità jew diffett eż: **sbuħija** (minn sabiħ) u **bluha** (minn iblah) u
- verbi** lijfissru L-għemil infinit eż: **ferħ** (minn feraħ).

I Ikteb nom astratt li jitnissel min-nom taħt kull stampa sabiex turi l-fażijiet differenti tal-ħajja.

a) _____ b) _____ c) _____

ii

Ikteb sentenza b'kull nom astratt li ktibt f'taħriġ 1i.

- _____
- _____
- _____

iii

Qed tara xi ħaġa komuni bejn dawn in-nomi astratti? Jekk iva, elabora.

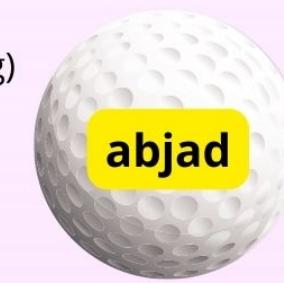
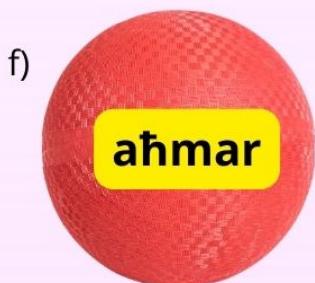
iv

Agħti żewġ eżempji oħra ta' nomi astratti li jitnisslu min-nom:

- _____
- _____

2 Oħrog in-nomi astratti mill-agġettivi t'hawn taħt u wara agħżel erbgħha u ikteb sentenza bihom.

ii

Is-sentenzi b'nom astratt fihom:

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

3 Aqra s-silta li ġejja, identifika l-verbi u oħrog in-nomi astratti minnhom. Wara ikteb sentenza bihom fil-paġna li ġejja.

L-istudenti raw lill-ghalliem joqrob lejn il-klassi tagħhom. Kif wasal skuża ruħu talli ġie ħames minuti tard għal-lezzjoni. Imbagħad qalilhom biex joħorġu x-xogħol pendentli li kellhom sabiex jikkoregu flimkien. Kif lestew, talabhom jiddiskutu bejniethom fuq l-importanza tal-midja soċċali u talabhom jimmaġinaw ħajja mingħajr teknoloġija.

ii

a) Sentenza bin-nom astratt fiha:

---

b) Sentenza bin-nom astratt fiha:

---

c) Sentenza bin-nom astratt fiha:

---

d) Sentenza bin-nom astratt fiha:

---

e) Sentenza bin-nom astratt fiha:

---

4 Segwi l-istruzzjonijiet sabiex tilgħab il-logħba Charades fuq in-nomi astratti.

ISTRUZZJONIJIET GHAL-LOGĦBA CHARADES BIN-NOMI ASTRATTI!

- 1) L-ghalliema tagħżel student u titolbu joħroġ b'tliet nomi astratti minn moħħu.
- 2) L-istudent jrid jirreċta n-nomi astratti li ġareġ bihom wieħed wara l-ieħor quddiem shabu tal-klassi mingħajr ma jissen kelma.
- 3) L-istudenti l-oħra jridu jippruvaw jaqtgħu n-nom astratt li qed jirreċta l-istudent u jiktbu sentenza bih fiha.
- 4) Min jaqta' n-nom astratt l-ewwel joħroġ quddiem l-udjenza u l-logħba terġa' tibda.

Ricetta ta' Hbiberija Leali

5 Imla l-vojt b'sitt nomi astratti differenti li permezz tagħhom toħloq riċetta ta' hbiberija leali.

Ingredjenti:

a) _____

d) _____

b) _____

e) _____

c) _____

f) _____

Metodu:

a) Itfa' 100 gr _____.

b) Żid 60 ml _____.

c) Itfa' 50 gr _____.

d) Żid 70 gr _____.

e) Saħħan il-forn għal madwar 180 grad, daħħal il-_____ u ġallieha ssir għal siegħha.

f) Żejjen il-platt bil-_____ u servi!

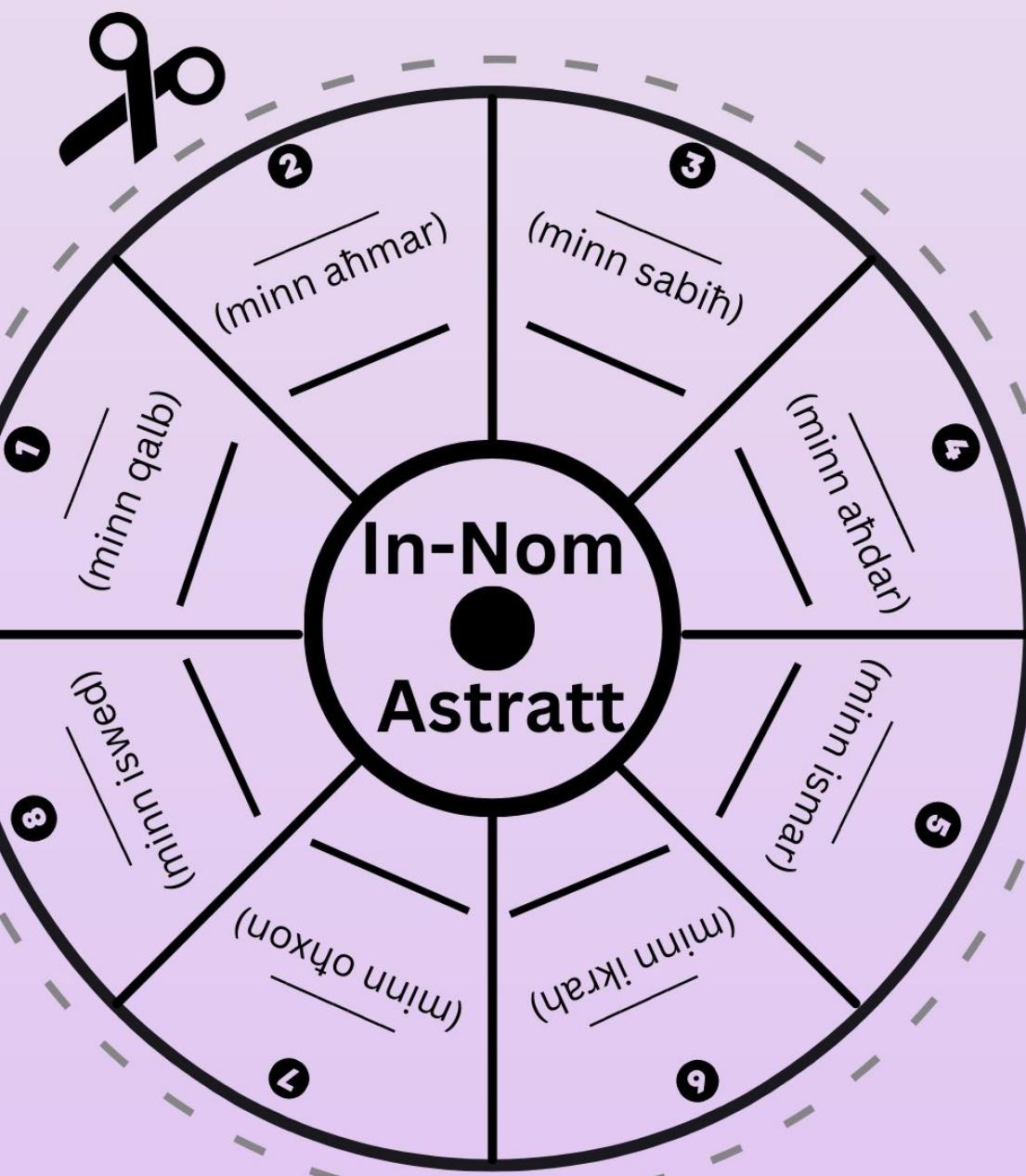

6

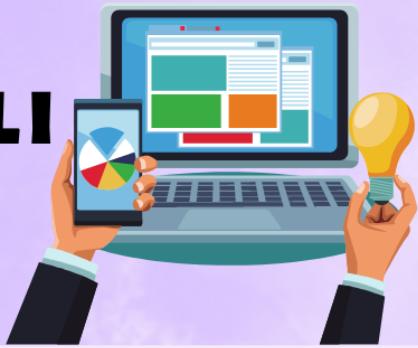
Logħba f'Pari fuq in-Nomi Astratti

Istruzzjonijiet għal-logħba:

- L-istudenti għandhom jinqassmu f'pari u kull par għandu jingħata kopja ta' din ir-rota.
- L-istudenti jridu jiktbu n-nom astratt fil-linji pprovduti, l-għerq tiegħi u jiktbu sentenza għal kull nom astratt li jsibu fuq karta. Imbagħad jaqtgħu r-rota, jagħmlu toqba f'nofs ir-rota u jitfġi lapes fit-toqba.
- L-ewwel waħda se sservi ta' eżempju.
- Wara li jiktbu t-tweġibiet kollha l-istudenti jistgħu jiddiżżejjaw ir-rota b'kuluri differenti.

EŽERČIZZJU DIGITALI

Eżerċizzju 1: Aħdem dan l-eżerċizzju billi tidħol fuq il-ħolqa jew tuża l-QR code.

In-Nom Astratt

Is-sit:

wordwall.net

It-tip ta' taħrig:

Logħba interattiva fejn wieħed jagħżel kaxxa u kif tinfetah iwieġeb il-mistoqsija.

Il-ħolqa:

<https://wordwall.net/resource/55929811>

Il-QR Code:

EŽERČIZZJU DIGITALI

Eżerċizzju 2: Aħdem dan l-eżerċizzju billi tidħol fuq il-ħolqa jew tuża l-QR code.

In-Nom Astratt

Is-sit:

[educaplay.com](http://www.educaplay.com)

It-tip ta' taħriġ:

Tisliba interattiva

Il-ħolqa:

https://www.educaplay.com/learning-resources/14907181-tisliba_fuq_in_nomi_astratti.html

Il-QR Code:

ĊEKKJATURA TA' DAK LI TGħALLIMT

In-Nom Astratt

- X'inhu n-nom astratt
- Il-funzjoni tan-nom astratt
- Kif jissawwar in-nom astratt
- It-tipi differenti ta' nomi astratti

KAPITLU 4

It-Tweġibiet

F'din is-sezzjoni se ssib it-tweġibiet tal-eżerċizzji kollha minbarra dawk digitali. L-eżerċizzji digitali jagħtuk it-tweġibiet wara li taħdimhom. Tista' tuża din is-sezzjoni biex tirrevedi xogħloks.

Tweġibiet: Kapitlu 1a

*It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju:
Noti u Taħriġiet
Rotta 3*

Eżerċizzju 1:

a) gallettina

- In-nannu tani gallettina li kellha forma ta' qalb.

b) satla

- Satla hija d-diminuttiv fil-femminil imnissla minn salat.

c) ġbejna, kmajra

- Il-ġbejna t'Għawdex hija l-itjeb.
- Il-kmajra tiegħi qisha gebuba.

d) **twejqa, ktejjeb, kuċċarina**

- Mit-twejqa ta' ġħdejn is-salott kont tara minn kollox.
- Xrajt ktejjeb ġdid il-bieraħ.
- Hraqt subgħajja malli missejt il-kuċċarina.

e) trejqa, Toninu

- Gerit toqgħod fi trejqa biswit Nena tal-ħaxix.
- Toninu beda jibki għax ried jixtri ġugarell.

Eżerċizzju 2i:

a) In-nom komuni 'xiħ', in-nom diminuttiv 'xwejjaħ'

b) In-nom komuni 'xiħa', in-nom diminuttiv 'xwejħa'

Eżerċizzju 2ii:

Min-nom komuni qed jitnissel in-nom diminuttiv.

Eżerċizzju 3:

- a) xbejba
- b) tfajla
- č) sbejjaħ

Eżerċizzju 4:

- a) ħbejża
- b) Ftajra, plattina
- č) spaghetti
- d) Pastizzotti
- e) Pastini
- f) Figollini

Eżerċizzju 5:

Ġużeppina, Charlina, Ċelestina, Madonnina, Kampanella, Dwejra u Sardinella.

Tweġibiet: Kapitlu 1b

*It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju:
Noti u Taħriġiet*

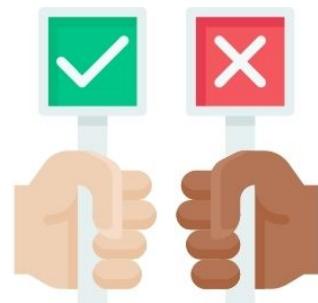
Rotta 3

Eżerċizzju 1i:

ġibjun, kurdun, trumbun, bankun, furkettun, blandun u maskarun.

Eżerċizzju 1ii:

- kappellun
- strixxun
- trumbettun

Eżerċizzju 1iii:

- 1) Irċivejna applikazzjoni biex jinbena grawnd tal-futbol minflok ġibjun.
- 2) Il-kurdun huwa dak li jgħaqqad it-tarbija mal-omm fit-tqala.
- 3) In-nanna xtratli trumbun ġdid.
- 4) Il-bankun jintuża biex titqiegħed l-istatwa fuqu fil-knisja.
- 5) Il-furkettun jintuża fil-biedja u fl-agrikultura.
- 6) Il-blandun jintuża waqt ir-rit tal-magħmudija.
- 7) Il-maskarun li rebaħ tani qatgħha kbira.

Eżerċizzju 2:

- a) arċipriet
- b) bumnieħher
- c) megalitiċi
- d) buras
- e) arcidjoċesi

- f) bužaqq
- g) megalomartri

Eżerċizzju 3i:

- a) ikla iklun
- b) xebgħha xebgħun
- ċ) safra safrun
- d) xarba xarbun
- e) bikja bikjun

Eżerċizzju 3ii:

Kollha jispiċċaw bis-suffiss 'un' li juri sens ta' kobor.

Eżerċizzju 3iii:

- Ilbieraħ waqajt **waqgħa waqgħun**.
- Missieri tani **ħasla ħaslun**.
- Ilbieraħ irċivejt **kont kontun**.

Eżerċizzju 4:

- a) Suċċess - suċċessun, suċċessuna, suċċessuni
  - Il-festin kien suċċessun.
- b) Sinjur - sinjurun, sinjuruna, sinjuruni
  - Is-sinjuruni daru d-dinja.

Eżerċizzju 5:

- a) maskarun
- b) sopraturali
- ċ) kuċċarun
- d) falkun
- e) businna

- f) kartun
 g) arċisqof
 g) bezzun

Eżerċizzju 6:

- a) Dan l-aħħar Liam sar jilgħabha ta' sinjur. (sinjurun)
 b) Sewa ta' xemgħha biex qala' xebgħha. (xebgħun)
 c) Lill-pastaż agħtiġ biċċa minn dejlek u erħilu jmur. (pastażun)
 d) Kollha jispicċaw bis-suffiss 'un' li juri sens ta' kobor.

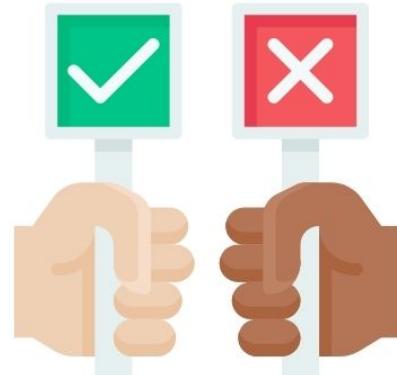
y	q	n	v	v	r	y	b	e	z	z	u	n	t
u	m	a	s	k	a	r	t	n	l	w	e	k	o
o	t	j	m	l	l	e	s	t	w	d	h	z	r
q	w	k	u	a	r	é	s	q	o	f	w	f	
r	d	f	a	l	k	u	n	v	e	j	j	l	g
k	u	ċ	ċ	a	r	u	n	c	j	l	k	r	x
g	s	e	p	r	a	n	d	t	u	r	s	l	i
x	j	e	p	v	f	o	h	e	z	i	t	d	i
q	d	g	b	y	w	q	y	e	u	j	t	l	n
w	e	j	x	d	p	n	k	l	c	m	u	l	f
h	q	e	s	s	s	o	t	j	f	c	z	l	a
													n

Tweġibiet: Kapitlu 2

*It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju:
Noti u Taħriġiet
Rotta 3*

Eżerċizzju 1i:

- a) mitjar
- b) maħżeen
- c) maqdes
- d) miżbla
- e) mansab
- f) misraħ

Eżerċizzju 1ii:

Dawn in-nomi kollha jibdew bil-konsonanti 'm' u jissejħu nomi mimmati.

Eżerċizzju 2:

Milied mill-verb wiled.

- Il-Milied l-isbaħ żmien tas-sena.

Eżerċizzju 3:

- a) Għoddha li biha taqta' xi ħaġa. (mqass)
- b) Għoddha li biha tiftaħ bieb. (muftieħ)
- c) Għoddha li biha tħokk il-ġobon jew ikel ieħor. (mħakka)
- d) Għoddha li biha taħrat l-għelieqi. (moħriet)
- e) Għoddha li torqod fuqha. (mitraħ)
- f) Għoddha tal-biedja b'xafra milwija nofs qamar li tintuża biex taħsad il-qamħ u ħaxix ieħor mir-raba'. (mingel)
- g) Għoddha li biha wieħed jagħażaq. (mgħażqa)

Eżerċizzju 4:

- a) In-nom mimmat tal-ġemgħa 'miklem' imnissel min-nom komuni 'kliem'.
- b) In-nom mimmat tal-ġemgħa 'masgar' imnissel min-nom komuni 'siġar'.
- c) In-nom mimmat tal-ġemgħa 'mixtla' imnissel min-nom komuni 'xitla'.

Eżerċizzju 5:

- 1) maqdes - nom tal-post.
- 2) mgħażqa - nom tal-ġħoddha
- 3) miżbla
- 4) le għax mhijiex ġejja mill-ebda kelma oħra.
- 5) mitraħ
- 6) Milied
- 7) Mgarr
- 8) mrewħha
- 9) miżien
- 10) mansab
- 11) mitraħ
- 12) mgħażqa
- 13) mikinsa
- 14) mitħna
- 15) Imsida
- 16) ġelaterija
- 17) mħakka
- 18) Ġejja mir-rumanz, għalhekk mhijiex nom mimmat iżda hija nom tal-post.
- 19) Iva għax tibda bil-konsonanti 'm' u u ġejja mill-verb 'ħeba'.
- 20) merħla

- 21) moqdief
- 22) masġar
- 23) lva

Eżerċizzju 5: Mistoqsijiet finali għal-logħba 'Sriep u Slielem':

- 1) Falz - Mistra hija eżempju ta' nom tal-post u mhux nom tal-għodda.
- 2) Għax jibdew bl-'m'.
- 3) Dawn il-kliem ġejjin mir-Rumanz u mhux mis-Semitiku. Barra minn hekk, ma jibdewx bil-konsonanti 'm')
- 4) Miklem
- 5a) midalja u 5b) mantell

Eżerċizzju 6:

- a) Pizzerija - mhijiex nom tal-post għax ma tibdiex bil-konsonanti 'm' u mhijiex ġejja mis-Semitiku iżda ġejja mir-Rumanz.
- b) muftieħ - nom tal-għodda. Il-muftieħ tan-nanna qabad jissaddad.
- c) Misraħ - nom tal-post u ġejja mis-Semitiku. Il-misraħ ta' Haż-Żebbuġ mimli nies.
- d) Imsida - nom tal-post. Eżempju ieħor: Mgarr
- e) Ġelaterija - mhuwiex nom mimmat għax mhux ġej mis-Semitiku u ma jibdiex bil-konsonanti 'm'.
- f) mera - nom tal-għodda. Eżempju ieħor: mgħażqa

Tweġibiet: Kapitlu 3

*It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju:
Noti u Taħriġiet
Rotta 3*

Eżerċizzju 1i:

- a) tfulija
- b) żgħożija
- c) xjuħija

Eżerċizzju 1ii:

- a) Iż-żmien tat-tfulija huwa ż-żmien tal-innoċenza.
- b) Iż-żgħażaq għandhom jużaw l-enerġija taż-żgħożija tagħhom biex iġibu l-bidla.
- c) M'għandniex inqisu ż-żmien tax-xjuħija bħala xi ħaġa negattiva iżda għandna nkunu grati li wasalna s'hemm.

Eżerċizzju 1iii:

Dawn in-nomi astratti kollha jispiċċaw bis-suffissi 'ija' u kollha jitnisslu min-nomi.

Eżerċizzju 1iv:

- a) irġulija (minn 'raġel') u (b) ġurnaliżmu (minn 'ġurnal')

Eżerċizzju 2i:

- a) sfurija
- b) īdura
- c) kruha

- d) sbuħija
- e) kburija
- f) ħmura
- g) kħulija
- g) bjuda

Eżerċizzju 2ii:

- a) Is-sbuħija ta' Martha hija ta' barra minn din id-dinja.
- b) Il-bjuda ta' wiċċi ddejjaqni.
- c) Il-ħdura ttini l-paċi.
- d) Il-kruha tas-sufan tispikka.

Eżerċizzju 3i:

- joqrob - qrubija
- ġie - miġja
- jikkoreġuh - korrezzjoni
- jiddiskutu - diskussjoni
- jimmaġinaw - immaginazzjoni

Eżerċizzju 3ii:

- a) Tinħass čertu qrubija bejn l-iben u l-omm.
- b) Il-festa tal-miġja ta' San Pawl f'Malta tiġi čelebrata fl-10 ta' Frar.
- c) Kelli ħafna korrezzjoni x'nagħmel għal għada.
- d) Id-diskussjoni bejn iż-żewġ političi kienet taħraq.
- e) Ommi dejjem twisting, "Tħallix l-immaġinazzjoni tiġri bik ibni!"

Eżerċizzju 5:

- a) maħfra
- b) kompatibbiltà
- c) umiltà
- d) onestà
- e) ġenerožità
- f) simpatija

Eżerċizzju 6:

- 1) q-l-b -> qlubija
- 2) ħ-m-r -> ħmura
- 3) s-b-ħ -> sbuħija
- 4) ħ-d-r -> ħdura
- 5) s-m-r -> smura
- 6) k-r-h -> kruha
- 7) ħ-x-n -> ħxuna
- 8) s-w-d -> swidija

It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju: Noti u Taħriġiet

Hija sensiela maħsuba għall-istudenti tal-livell sekondarju li għandhom għal qalbhom il-lingwa Maltija u jridu jsaħħu l-lingwa nattiva tagħhom. Dan il-ktejjeb fih noti u taħriġiet ta' tul u xeħta varjata mmirati għal rottu 3.

It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju: Noti u Taħriġiet

Jitratta punti grammatikali differenti li huma dawn: in-Nomi Diminuttivi, in-Nomi Akkrexxttivi, in-Nomi Mimmati u n-Nomi Astratti. Kull taqsima għandha noti li se jinħaddmu mill-istudenti stess permezz tal-proċess tat-tinqija, kif ukoll żewġ taħriġiet varjati. Dan kollu abbaži tal-kisbiet mit-tagħlim tal-Grammatika tal-Malti kif inhu ppreżentat fis-sillabu tal-Malti ĊES 22 (2025) u fil-Programm tal-Metalingwa ĊES 22 (2025).

It-Tagħlim tan-Nom fil-Livell Sekondarju: Noti u Taħriġiet

Huwa għodda li tista' tiġi utilizzata mill-istudenti, il-ġenituri, kif ukoll mill-ghalliema tal-Malti sabiex jiġi koprut dak li hemm mitlub fis-sillabu tal-Malti. Bis-saħħha ta' dan il-ktejjeb it-tagħlim tan-nom se jiġi ffaċilitat u jilħaq il-miri għall-istudenti f'dawn ir-rotot. L-istudenti se jieħdu gost jaħdmu eżerċizzji interattivi ta' għamlu differenti fosthom insibu: fittiexa, il-logħba Sriep u Slielem, tisliba, riċetta ta' ħbiberija leali u ħafna aktar. Barra minn hekk, dan il-ktejjeb joffri wkoll eżerċizzji digitali li wieħed jista' faċilment jaċċessa billi jidħol fuq il-ħoloq jew jiscanja l-QR codes ippreżentati wara kull taqsima. Fl-aħħar, wieħed isib it-tweġibiet għal kull taħriġ.